

Σκέψεις για το Μουσείο Τεχνολογίας στο Λαύριο

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΒΡΟΓΛΟΥ

ΟΙ ΧΩΡΟΙ και το υλικό που με τόση δυσκολία έχει διασωθεί στις εγκαταστάσεις της πρώην Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων του Λαυρίου προσφέρουν μία σημαντική δυνατότητα για την δημιουργία ενός Μουσείου Ιστορίας της Τεχνολογίας. Το συγκεκριμένο Μουσείο θα μπορούσε να αποτελέσει τον πυρήνα ενός μουσειακού πλέγματος με κύριο σκοπό την διάσωση και έκθεση των οργάνων με τα οποία στο παρελθόν είχαν πραγματοποιηθεί επιστημονικά πειράματα και τεχνολογικές διεργασίες. Στο Μουσείο ή στα παραρτήματά του θα μπορούσαν να δωρηθούν, στο μέλλον, μηχανήματα από ιδιωτικές ή και δημόσιες επιχειρήσεις. Το μουσειακό πλέγμα θα επεκτείνεται σε όλη την Αττική και θα εξιστορεί την εισαγωγή της τεχνολογίας στην Ελλάδα από το τέλος του 19ου αιώνα.

1. Το Μουσείο με άξονα το Λαύριο θα περιέχει την έκθεση της εξέλιξης της Μεταλλουργίας και Μεταλλευτικής για την παραγωγή μολύβδου και αργύρου.
2. Στο Λαύριο, επίσης, θα ήταν δυνατή η δημιουργία μιας σύγχρονης βιβλιοθήκης με τα πολύτιμα αρχεία της πρώην Γαλλικής Εταιρείας αλλά και την σταδιακή μετατροπή της βιβλιοθήκης σε χώρο αποθήκευσης και καταγραφής κάθε έντυπου και χειρόγραφου υλικού για την ιστορία της τεχνολογίας. Αυτό προφανώς δεν σημαίνει πως εκεί πρέπει να κατατίθενται όλα τα πρωτότυπα αρχεία και έντυπα. Θα μπορούσε, όμως, να γίνει ο χώρος – όχι ενδεχομένως ο μοναδικός – αναφοράς και έρευνας για θέματα ιστορίας της τεχνολογίας. Θα είχε, επίσης, μεγάλη σημασία να μπορούσε, παράλληλα, να δημιουργηθεί αρχείο φωτογραφιών και αρχιτεκτονικών σχεδίων.
3. Στον χώρο της Εταιρείας υπάρχει ένα μοναδικό κτίσμα. Είναι το Χημείο μέσα στο οποίο έχουν μείνει πολλά παλιά όργανα (φούρνοι, κονιορτοποιητές, μεταλλικά κύπελλα, ζυγαριές, όργανα για χημικές αναλύσεις, πάγκοι κτλ.). Η δομή του κτίσματος είναι ουσιαστικά η μικρογραφία της επιχειρήσης: το μεταλλικό δείγμα μέσα στο Χημείο ακολούθησε την ίδια πορεία που ακολουθούσαν τα μεταλλεύματα στην διάρκεια της κανονικής παραγωγής. Και οι νέες προσθήκες στο κτίσμα αντανακλούν την ανάπτυξη των νέων μεθόδων της βιομηχανικής και, ιδιαίτερα, της μεταλλουργικής χημείας.
4. Στον χώρο της Αττικής και σε πρώτη φάση θα ήταν δυνατή η

δημιουργία ενός πλέγματος με χώρους που θα παραχωρούσε η Δημοτική Επιχείρηση Φωταερίου (π.χ. στο Γκάξι), η ΔΕΗ (π.χ. το σχεδόν εγκαταλελειμμένο εργοστάσιο στον Πειραιά ή και στο Κερατσίνι), ο ΟΤΕ, η Πολιτική Αεροπορία (π.χ. στο αεροδρόμιο Ελληνικού). Εδώ θα μπορούσε να προστεθεί και το Μουσείο του Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος. Δεν είναι ακόμη σαφές τι χρήση θα έχουν τα κτίρια του ΕΜΠ στην Πατησίων. Είναι, όμως, αρκετά πιθανό ένα από τα κτίρια να γίνει Μουσείο και να αποτελεί κάποιο παράρτημα.

Θα ήθελα να προσθέσω τρεις παρατηρήσεις.

Προϋπόθεση για την ουσιαστική λειτουργία ενός τέτοιου Μουσείου και μουσειακού πλέγματος είναι να γίνουν οι απαραίτητες συνεννοήσεις ώστε να αποφευχθεί μία διοικητική διάρθρωση και οικονομική διαχείριση που ουσιαστικά θα είναι στην αποκλειστική ευθύνη του όποιου υπουργείου. Προφανώς ένα τέτοιο Μουσείο θα πρέπει να έχει και εκπαιδευτικό χαρακτήρα. Νομίζω, όμως, ότι δεν πρέπει να προσανατολιστεί στην αναπαράσταση της καθημερινότητας των εργαζομένων στα ορυχεία και στις μεταλλουργικές διαδικασίες και να εκφυλιστεί σε μια (κατά τεκμήριον) μονοσήμαντη απεικόνιση του «παλιού Λαυρίου». Ακόμη και σε άλλα μέρη με ασύγκριτα μεγαλύτερη πείρα σε θέματα μουσείων οι συντελεστές αντίστοιχων εκθεμάτων δεν αποφεύγουν ένα έντονο σοσιαλιστικό ρεαλιστικό κλίμα.

Τέλος, οι παραπάνω σκέψεις δεν θα πρέπει να θεωρηθούν ούτε ως ιδιαίτερα πρωτότυπες ούτε και ως προτάσεις που υπονοούν ότι δεν γίνεται τίποτα άλλο στην Ελλάδα στην κατεύθυνση της ιστορίας της τεχνολογίας. Οι προβληματισμοί, οι πρωτοβουλίες και οι συγκεκριμένες δράσεις σχετικά με θέματα βιομηχανικής αρχαιολογίας, το Μουσείο Τεχνολογίας στην Θεσσαλονίκη αλλά και οι πάμπολλοι μουσειακοί χώροι διεσπαρμένοι σε όλη την Ελλάδα με αγροτικά, κυρίως, εργαλεία και αντικείμενα καθημερινής χρήσης αποτελούν εξαιρετικά σημαντικές παρουσίες με συμπληρωματική λειτουργία. Υπάρχει τόσο ευρύ πεδίο δράσης και για τόσα πολλά άτομα που δεν έχει κανένα απολύτως νόημα η μονοπώληση του όποιου γνωστικού κλάδου.

